

Jumalateenistus Nõos P, 13.09.20 kell 11.00, 14. pühapäev *post Trinitatis*, vanavanemate päev

Lektsioonid: 2Kr 9:6–15; Jh 5:1–15

Jutlus: Js 24:14–16

Laulud: 441 (1–3); 292 (1–3, 4); 449A (1–3); 384 (1–4)

Need seal tõstavad häält, rõkatavad rõõmust, Issanda ülevuse tõttu hõiskavad lääne poolt: „Seepärast austage ka ida pool Issandat, mere saartel Issanda, Iisraeli Jumala nime.” Maa äärest kuuleme kiituslaule: „Austus õigele!” Aga mina ütlen: Kadu mulle, kadu mulle! Häda mulle, petised petavad, jah, petised petavad petise kombel!

Tänane prohvet Jesaja kirjakoht pärineb Jesaja raamatu 24. peatükist. See aga on omakorda osa ühest lõigust, mida piibliteaduses juba alates 19. sajandist nimetatakse „Jesaja apokalüpsiseks“. „Jesaja apokalüpsis“ hõlmab siis peatükke 24–27 ja kõneleb, nagu nimi ütleb, tulevases maailmalõpust.

Piibliteadlased pole ühel meelel, millal „Jesaja apokalüpsis“ on kirjutatud. Mõned paigutavad selle koguni nii hilisesse aega nagu 2. sajand eKr, võrreldes siinset stiili prohvet Taanieli raamatuga. Teised aga arvavad, et see on kirjutatud Paabeli vangipõlve ajal 6. sajandil eKr.

Küsimusi on veelgi. Kuid see argu meid piiblitõlgejainena väga heidutagu, sest annab meile just võimaluse seda lõiku avaramalt tõlgendada ja oma fantaasial lennata lasta.

Võib-olla märkasite kirjakohta kuulates, kuidas see algab rõõmsalt, kuid lõpeb hädakuulutusega. See tuleb sellest, et see rõõmus lõik, Js 24:14–16a on 24. peatüki hädakuulutusse justkui sisse lükitud, interpoleeritud. Rõõmule eelneb ja järgneb hädakuulutus.

Nt Js 24:7–13 kirjeldab mingi linna olukorda, mis hävitatakse ja mille eelnev jõukus ja muretu pidutsemine on nüüd lõppenud: „Vein leinab, viinapuu kuivab, ägavad kõik, kes olid südamest rõõmsad. Lõpeb trummide löbu, lakkab hõiskajate lärm, kaob kandle rõõm.“

Ja samuti lõpeb meie kirjakohta salm Js 24:16b juba jälle halamisega: „Aga mina ütlen: Kadu mulle, kadu mulle! Häda mulle, petised petavad, jah, petised petavad petise kombel!“

Vahepeal, salmides 14–16a aga kõneldakse kellestki, kes „tõstavad häält“ ja „rõkatavad rõõmust“ ning kutsuvad üles kõikjal austama Issanda, Iisraeli Jumala nime. Need, kes selle üleskutse esitavad, asuvad lääne pool ja kutsuvad Jumala austuseks üles ka neid, kes elavad ida pool ja mere saartel.

Mida sellest kõigest arvata?

Üldine järeldus võiks olla ju see, et keset hävingut on alati neid, kes rõõmustavad. Ja nende rõõmu allikas pole miski maine (sest maa peal ega inimeste juures pole ju hädas millegi üle rõõmustada), vaid nad rõõmustavad Jumala üle.

Seega näib, et Jumala tahtmine on kõigil aegadel ühe osa inimeste säilitamine, kes usuvad Jumalasse ja panevad kogu oma lootuse ainult talle. Ajal, mil uskmatul osal maailmast läheb hästi, käes on eelmainitud jõukuse ja muretuse aeg, ei pruugi usklikel olla just kõige paremad päevad, sest nad on oma ebamaisuses maistele naudingutele andujatel pinnuks silmas. Viimased näevad usklikes justkui vaikivaid kriitikuid oma tegevusele ja tunnevad südames, et neil kriitikuil võib õigus olla. Seepärast võivad nad usklikesse ajuti ka halvasti suhtuda.

Kuid usklikel pole sellest viimselt midagi, sest nende riik pole niikuinii siit maailmast. Nii ütleb ka Jeesus oma jüngerile Jh 16:20: „Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, teie nutate ja kaeblete, aga maailm on rõõmus. Teid kurvastatakse, kuid teie kurbus muutub rõõmuks.“

Seda mõtet võib siis laiendada kõigile Jumalasse uskujatele kõigil aegadel. Kui ümberringi on pidu ja pillerkaar ning Jumala austamine on unustatud, siis pole Jumalasse uskuvate inimeste elu kuigi rõõmus ja nad vajavad Jumala kinnitust ja lohtust. Kui aga ümberringi on häving – nagu „Jesaja apokalüpsis“ seda kirjeldab – siis ei kaota usklikud pead, vaid kutsuvad üksteist üles Jumalat austama ka selles olukorras.

Küllap siis võibki meie kirjakohtas „neid seal“, kes häält tõstavad, pidada Jumalasse uskuvaiks inimesteks. Miks nad lääne pool asuvad? Võib-olla seetõttu, et Jumala ärvalitud rahvas, juudid

asuvad suhteliselt läänes oma vangiviijate, Babüloonia vallutajate suhtes? Ja Paabeli vangipõlve viidud ja kurbusest usu kaotanud juute kutsustakse siis üles Jumalt austama?

Kuid seda ida-lääne vahekorda võib tõlgendada ka meie, eestlaste seisukohast. On ju ristiusk meie maale põhiosas jõudnud ikkagi lääne poolt (ehkki teame, et rahumeelne misjon algas siiski veelgi varem ida poolt). Ja ka reformatsioon, mis on meie maad ja rahvast nii palju vorminud, sündis meist läänes ning jõudis meie maale sealtkaudu (tõsi, praeguse Läti kaudu, mis asub tegelikult lõunas).

Nõnda siis võib siin kujutleda lääne kristlasi, kes on mures idas elavate paganate pärast ja püüavad neid ristiusustada – sel juhul siis võiks meil mõttes olla 2. aastatuhande esimesed sajandid. Või siis ka meie lähiminevikku, mil Eesti oli okupeeritud Nõukogude Venemaa poolt ning kristlased läänest toetasid idas elavaid vendi ja õdesid Kristuses eestpalvete ja vaimuliku kirjandusega, eriti Piiblitega. Kui mõelda, mida võivad siin tähendada „mere saared“, keda lääs samuti üles kutsub Jumalat austama, siis tuleb samuti esmalt meelde juutide hajala, erinevais maailmanurkades elavad juudid. Nt Js 11:11 öeldakse ju ka: „Ja sel päeval sirutab Issand veel teist korda käge, et lunastada oma rahva jääki, kes on järele jäänud Assurist ja Egiptusest, Patrorest, Etioopiast, Eelamist, Sinearist, Hamatist ja mere saartelt.“

Teisalt, eks võivad ka eestlased end mingis mõttes kujutleda saarerahvana. Vähemalt selles mõttes, et siin maanurgas osati merd sõita ja laevu ehitada, erinevalt kontinentaalsest läänest, kus need traditsioonid polnud nii tugevad.

Täna on vanavanemate päev. Kui mõelda, kuidas seostada tänast „Jesaja apokalüpsise“ kirjakohta selle tähtpäevaga, siis polegi see nii raske.

Vanad inimesed on ju mõnes mõttes ühiskonnas eraldatud. Seda mitte tingimata negatiivses mõttes, sest kui riik ja maksumaksjad maksavad neile pensioni, siis on kõik hästi. Kuid vanad inimesed ei mõista tavaliselt hästi nooremate ellusuhtumist ja käitumist, noorte moode ja kombeid. See on olnud nii ajast aega. Ka meie klassik A. H. Tammsaare on vanade ja noorte vahelist mõistmatust hästi kirjeldanud jutustuses „Vanad ja noored“.

Vanad võivad noortele tunduda küll tüütud ja neile sobivat elukorraldust segavad tegelased, kuid ilma vanadeta kaoks maailmast tarkus ja noored jääksid üsna ruttu elukogemuste puudumise tõttu hätta.

Sellest kõnelevad nt ka muinasjutud. Praegu ei tule meelde, millise rahva muinasjutuga oli tegemist, kuid see kõneles umbes sellest, et üks valitseja käskis mingil põhjusel hukata kõik vanad inimesed, võib-olla mingis kriisisituatsioonis ressurside paremaks kasutamiseks. Üks noor aga siiski peitis oma vanaisa ära ja kui ükskord otsiti mingit nõu ja seda kusagilt võtta polnud, aitas just too elljäänud vanaisa.

Nõnda on vanadel tarvis noori ja noortel ka vanu. Vanad hoiavad ka kristlikku pärimust, mis võib noortel olla ära kadunud või mitte veel omaks võetud. Viimased religioonisotsioloogilised uurimused näitavad, et inimesed liituvad Eestis kogudusega ikkagi eelkõige seetõttu, et neile on olulised perekonna, seega Eesti ateistlikku lähiminevikku silmas pidades just vanavanemate või vana-vanavanemate põlvkonna, traditsioonid.

Ja kui vaatame meie Eesti koguduste keskmist vanust, siis kaldub see ikka pigem pensioniea suunas. Mis tähendab meie kirjakohta kontekstis ju seda, et vanemad kristlased peavad ilmalikus ühiskonnas ehk taluma vähem või rohkem mõistmatust, kuid Jumal on nad kutsunud ka võimalikus kriisiolukorras Jumalat austama.

Prohvet Jesaja ütleb meie kirjakohas: „,Maa äärest kuuleme kiituslaule: „Austus õigele!““ Kes on see õige? VT kontekstis muidugi Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumal, kes elas püha pealinna Jeruusalemma templis ja keda igasse ilmakaarde hajutatud juudid siis meeles pidasid ja tema juurde igatsesid.

Kuid meie kristlastena võime selle „õige“ all mõista muidugi Jeesus Kristust. Jeesust ei pea otsima minema kauge maa taha või õhkama tema järgi lahusoleku piinas, vaid Jeesus on meie juures siis, kui me teda appi hüüame. On ta ju lubanud olla usklike juures iga päev ajastu lõpuni.

Niisiis, kui meie ümber möllab kriis ja häving, siis pöörakem pilk Jeesusele – Jumala sõnas ja sakramendis – ja me peame vastu. Nõndasamuti, kui oleme vanavanemad ja tunneme, et noorem põlvkond ei ela nii nagu ristiiinimestele kombeks on, siis palvetagem Jeesuse Kristuse nimel nende

eest. Küllap saab siis kõik korda ja Jumal päästab enda omad ka kõige hullemas kriisis.
Aamen.